

BRANKO KOSTELAC

Roberta Frangeša Mihanovića 1, Zagreb

PLESOGRAM: CJELOVIT NAČIN ZAPISIVANJA HRVATSKIH NARODNIH PLESOVA

U nas je Franjo Š. Kuhač prvi tekstualno opisivao narodne plesove, a Nikola Hercigonja i Vinko Žganec prvi su ih zapisivali rabeći pritom elemente notnog pisma. Vladimir Škreblin je osmislio svoj način zapisivanja opisnim crtežima, a Ivan Ivančan razvio je plesni zapis koji uključuje Žgančevo plesno pismo, Labanovu kinetografiju i tekstualni opis. Žgančevo se plesno pismo zbog svoje jednostavnosti, mogućnosti brzog zapisivanja i čitanja u našoj domaćoj praksi pokazalo boljim od svih drugih načina zapisivanja naših narodnih plesova, pa je stoga i poslužilo kao osnova za izradu *plesograma*. Budući da su se prigodom uporabe Žgančeva sustava pojavile mnogobrojne potrebe za dodatnim znakovima, Branko Kostelac ih je osmislio u duhu Žgančeve osnovne zamisli, a pojedine znakove preuzeo iz Labanove kinetografije.

Plesogram sadrži pet skupina oznaka uz notni zapis – oznaku za koreografski oblik, međusobno držanje plesača, pokrete nogu i ruku, smjer kretanja u prostoru te dodatne znakove. Time obuhvaća cjelinu plesne strukture. Praktičan je za svekoliku uporabu i uz suvremene videozapise dostatnim je uporištem za razumijevanje i podučavanje plesa.

Ključne riječi: zapisivanje narodnih plesova, plesogram, Hrvatska

Opisivanje plesova u Hrvatskoj započeo je etnomuzikolog Franjo Kuhač, objavljujući svoje prve opise u trećem svesku *Južno-slovenskih narodnih popievki* (Kuhač 1880), a kasnije i u petom svesku iste zbirke (Kuhač 1941). Manji dio plesova što ih je Kuhač prikupio ostao je neobjavljen. U rukopisu šestoga sveska, koji je pohranjen u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, a za tisak ga je pripremio Vinko Žganec, nalazi se dvadesetak plesova. U svom radu o Kuhaču kao zapisivaču narodnih plesova Stjepan Sremac ističe kako bi "previše... bilo očekivati od čovjeka koji nije bio stručnjak za ples, a osim toga pionir u ovome poslu, precizniji i analitičniji pristup i prema tome točnije rezultate. Ako nije uspio odrediti

točnije razlike prema kolu, uspio je prepoznati osnovne *koreografske oblike* u kojima se plesovi javljaju i na osnovi njih podijeliti ih u pet vrsta" (Sremac 1984:208; kurziv B. K.). Nadalje Sremac za Kuhača kaže: "Izradivši metodologiju terenskog istraživanja, provjerenu, obogaćenu i dopunjenu kroz praktična terenska istraživanja, obradom, klasifikacijom i interpretacijom prikupljene građe, Kuhač je stvorio sve uvjete za sistematsko prikupljanje i proučavanje narodnih plesova i možemo i trebamo ga smatrati *prvim našim etnokoreologom*" (ibid.:212). Kuhaču je u središtu pozornosti bila glazba kao pratnja plesu, pa on opisuje ponajviše kontekst izvedbe, a tek ponekad i sam ples (npr. *staro sito* u Kuhač 1880:344).

Zapisivanje narodnih plesova razvili su nakon Kuhača, od 1940-tih nadalje, etnomuzikolozi Nikola Hercigonja i Vinko Žganec, koreograf Vladimir Škreblin te nadasve etnokoreolog i koreograf Ivan Ivančan. Zalaganjem Ivančana u nas se već od 1950-ih sve više počinje koristiti i kinetografija, odnosno Labanova notacija (v. Ivančan i Gattin 1951, Ivančan u Neubauer 1958:76).¹ Svi ti rezultati hrvatske etnokoreologije dali su mi poticaj za oblikovanje *plesograma* o kojemu je ovdje riječ.

Dosadašnji načini zapisivanja hrvatskih narodnih plesova

No, najprije valja podastrijeti načine kojima su se služili spomenuti zapisivači. Prvo zapisivanje plesnih koraka nalazimo u Nikole Hercigonje (zapisi iz 1940. u Hercigonja 1938-1940), a potom i u Vinka Žganca (zapisi iz 1947. u Žganec 1979). Obojica su se pritom poslužila elementom glazbenog pisma – notnim zapisom na jednoj crti u kojemu notne vrijednosti odgovaraju plesnim koracima. Hercigonja je uz notne vrijednosti stavljao i oznaku izvodi li se korak lijevom ili desnom nogom (**l** ili **d**). Žganec je takav način zapisivanja pojednostavnio, te za lijevu nogu vrat note okrenuo nadolje, a za desnu nogu nagore. Time je dodatnu oznaku (**l** ili **d**) učinio suvišnom i postigao brže i jednostavnije zapisivanje i čitanje plesnih zapisa. No, istodobno je uveo i čitav niz novih oznaka koje su pridonijele preciznijem zapisu plesa.

---

¹ Riječ je o u svijetu najraširenijem i najpreciznijem, ali i najsloženijem sustavu zapisivanja plesa, koji je oko 1928. godine osmislio čuveni koreolog Rudolf von Laban, a poslije razrađivao Albrecht Knust (šire o tome v. u Knust 1979; usp. i Neubauer 1958).

Slaviček se ženi iz Otruševca prema plesnom zapisu Nikole Hercigonje (1938-1940: br. 224/10777):

10777
Br

Hrvatsko autorsko društvo (HAD), Zagreb

ZBIRKA NARODNIH POPJEVAKA

Prvi stih popievke: SL AVIČEK SE ŽENI.....
(Posebni naslov): .....

Pjevač — svirač: Ime i prezime: OGRADAK SS.OTRUŠEVAC
Zapis: Datum: 25.VIII.1940. Mjesto: Zagreb
Dob: ..... zvanje: ..... Pokrajina: Sisačka
Rodom iz: Otruševca Ime zapisivača: N. Hercigonja
Ostali podatci o pjevaču u „Dnevniku“ str. .... Tiskano (gdje? — Rukopis?): .....
● Pjevao u prijetu: ..... u prijetu: .....

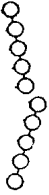
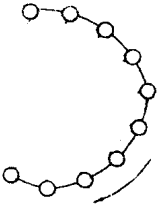
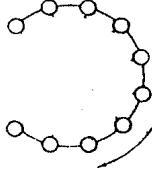
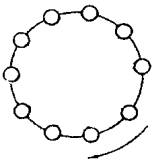
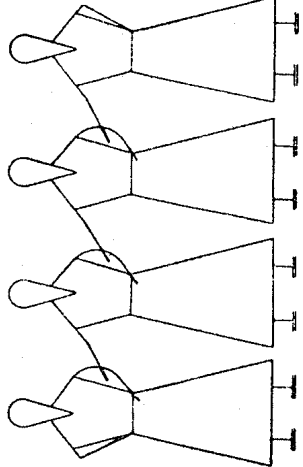
Napjev

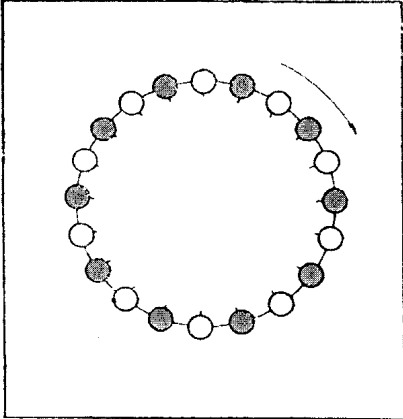
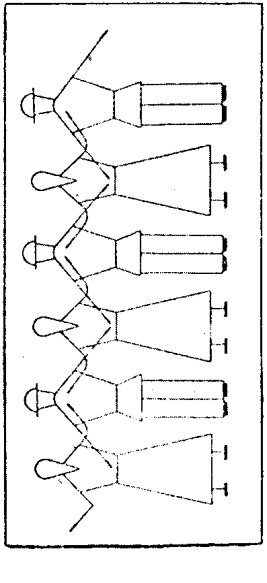
Tempo: $l = 120 - 125$
/Polaganije/

Slaviček se ženi z bukovoga grada, njegva zaručnica slavičica mlada.

abrativo:
korak:na lijevo iskorak,a desna se priključuje.

Turopoljsko kolo prema plesnom zapisu Vladimira Škreblina (1950:547, 549):

<p>PUBLIKA </p> 			 <p>Ostaje do kraja igranja isto</p>		<p>Tijelo se drži uspravno s malo zabačenim gornjim dijelom tijela prema nazad. Držanje je kroz vrijeme tako, da svaka plesačica drži lijevom rukom sljedeću svoju plesačicu ispod desne ruke.</p>	<p>* Titraj je vertikalni pokret tijela, izveden na jednoj nozi tako da se peta odigne od zemlje ispusti dolje, dok prsti ostaju na mjestu. Kod pjevanja zadnjeg pripjeva u kolo se hvataju muškarci, koji su okolo na strani stajali. Za vrijeme dok djevojke pjevaju prva dva stiha, treba da budu ozbiljnije, a kada započnu treći stih postaju veselije, jer su došli njihovi »dragani«.</p>
--	---	--	---	---	--	--

	<p style="text-align: center;">Kolo ostaje zatvoreno do kraja plesa</p>
<p>Kolo ostaje zatvoreno do kraja plesa. Plesači stoje naizmjenično muški-ženski. Tijelo drže muški blago savijeno naprijed u pasu, a ženske drže tijelo uspravno.</p>	
<p style="text-align: center;">Muški se drže čvrsto za ruke pozadi na krstinama ženskih. Ženske drže ruke na ramenima plesača s lijeve i desne strane.</p>	

Ceperlin iz Petrijanca prema plesnom zapisu Vinka Žganca (Žganec 1950:429):

749 PETRIJANEC

♩ = 80

Ples parova. Muškarac prihvati ženu oko struka, a žena stavi muškarcu ruke na ramena. Na note označene – znakom mala se pokleknje.

Polegala trava detelina iz Bikovca prema plesnom zapisu Vinka Žganca (Žganec 1950:181):

292 a BIKOVEC

♩ = 80

Pa- le- ga- la (po- le- ga- la) tra- va de- fe- li- na,

noge
d.
i.

pljesak rukama

ramah rukama
naprijed:
otraga:

(o- jaj, o- ja- ja) tra- va de- fe- li- n(a).

Figura "prebirat" u *balonu* iz Barbana prema plesnom zapisu plesnim pismom Vinka Žganca, kinetogramom i tekstualnim opisom Ivana Ivančana (Ivančan 1963:103):

Svaki takt se sastoji od četiri četvrtine.

Prva četvrtina: Izvođači koraknu desnom nogom naprijed. Lagano udare petom i odmah je odignu od poda. Zatim je opet naglo uz udarac spuste na pod i odmah ponovno odignu od poda. Prvi se udarac izvodi na početku četvrtine, a drugi tačno u njejoj sredini, tj. na početku druge osmine.

Druga četvrtina: Izvođači koraknu lijevom nogom naprijed i učine sve ono što su u prethodnoj četvrtini učinili desnom nogom.

Treća četvrtina: Izvodi se isto što i na prvu četvrtinu.

Četvrta četvrtina: Izvodi se isto što i na drugu četvrtinu.

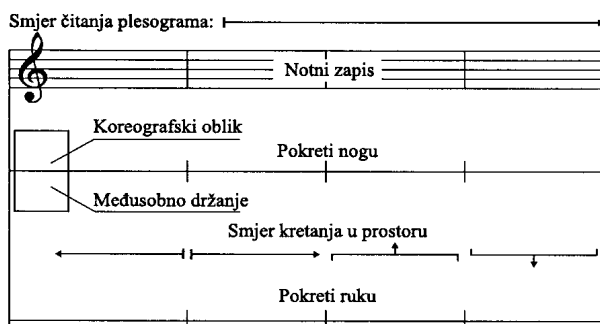
Plesogram

Kako je razvidno iz navedenih primjera, Žgančev se plesno pismo zasniva na metroritamskoj strukturi plesa, a nastalo je iz praktičnih terenskih potreba melografa (usp. Žganec 1958). Zbog svoje jednostavnosti, mogućnosti brzog zapisivanja i čitanja ono se u našoj domaćoj praksi pokazalo boljim od svih drugih načina zapisivanja plesova, pa mi je stoga poslužilo kao osnova za izradu plesograma.

Ono ima i svojih nedostataka, što je Žganec i sam primijetio, pa i istaknuo da je ono "samo skica i ideja o ovoj vrsti koreografije folklornih plesova. Ovaj sistem trebalo bi razraditi dokraja, ali bi taj posao morao izvesti koji koreografski stručnjak" (Žganec 1958:48). Koristeći se u svojim etnokoreološkim istraživanjima Žgančevim pismom, pokazale su mi se mnogobrojne potrebe za dodatnim znakovima što sam ih uspio smisliti u duhu Žgančeve osnovne zamisli. Tako stvoren plesogram osnova je za detaljan opis i naknadnu izradu kinetograma. No, njegova je prednost u odnosu na kinetogram u tome što plesogram mogu vrlo brzo naučiti svi potencijalni zapisivači plesa. Kinetografija je naime veoma složen sustav zapisivanja plesa koji je, iako se od 1963. godine kontinuirano podučava i na *Ljetnoj školi folkloru*, upravo zbog svoje složenosti malotko u nas u potpunosti usvojio. Nasuprot tomu, plesogram je praktičan za svekoliku uporabu i uz suvremene videozapise dostatno je uporište za razumijevanje i podučavanje plesa.

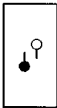

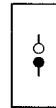
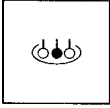
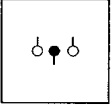
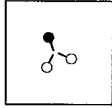
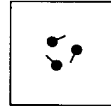
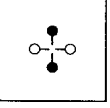
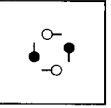
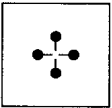
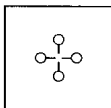

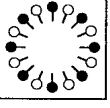
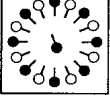
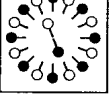
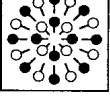
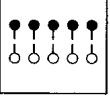
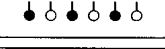
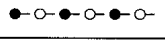
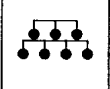
Žgančev se plesno pismo odnosi samo na pokrete nogu i ruku, a nedostaje zapis međusobnog držanja plesača te osnovnih koreografskih oblika. Plesogram što sam ga prvi put predložio 1989. godine (v. Kostelac 1989) uključio je i te plesne sastavnice, dopunjujući i preoblikujući osnovni Žgančev sustav. Poslužio sam se pritom pojedinim znakovima Labanove notacije, kao npr. znakovima za ruke 𐀀, 𐀁, dlanove 𐀂, 𐀃, ramena 𐀄, 𐀅, laktove 𐀆, 𐀇, znakovima za plesača 𐀈 i plesačicu 𐀉, znakovima za skraćeno 𐀊 i produženo 𐀋 i drugim, kako bih istovjetnim znakovima potencijalne zapisivače i čitatelje stručne literature neizravno uvodio i u plesni sustav Labanovog kinetograma. U zapise sam unio i znakove kojih u Labanovu kinetogramu nema – znakove za unutarnji 𐀌 i za vanjski 𐀍 dio lakta.

Plesogram sadrži pet skupina oznaka uz notni zapis – oznaku za koreografski oblik, međusobno držanje, pokrete nogu i ruku, smjer kretanja u prostoru te dodatne znakove:

1. Koreografski oblici

Solistički plesovi						
Parovni plesovi						
Plesovi u trojkama						
Plesovi u četvorkama						
Plesovi u otvorenom kolu						
Plesovi u zatvorenom kolu						
Plesovi u zatvorenom kolu s plesačem ili plesačicom u sredini kola						
Plesovi u zatvorenom kolu s plesnim parom u sredini kola						
Kolo u kolu						
Plesovi u vrstama i kolonama						
Kolo na kolu						

2. Međusobno držanje

Držanje plesnog para kao u građanskih parovnih plesova.¹

Plesač uhvati plesačicu oko struka, a plesačica ruke stavi plesaču na ramena.

Hvat plesača za naprijed ispružene ruke.

Hvat plesača za dolje opružene ruke.

Hvat plesača za ruke prekrížene naprijed, desnom preko lijeve.

Hvat plesača za ruke prekrížene natrag, lijevom preko desne.

Hvat plesača za tkanicu ili pojas.

Hvat plesača za ramena.

Hvat plesača za koso naprijed ispružene ruke u visini grudi.

Hvat za ruke.

Jači pljesak dlanovima ispred tijela.

Slabiji pljesak dlanovima ispred tijela.

Vanjski dio lakta lijeve ruke.

Unutarnji dio lakta lijeve ruke.

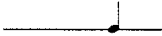
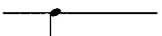

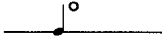

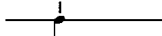
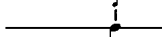

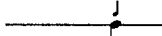

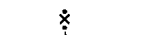
Vanjski dio lakta desne ruke.

Unutarnji dio lakta desne ruke.

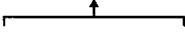
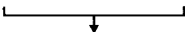

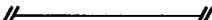

¹ Sintagma "kao u građanskih parovnih plesova" uobičajena je u opisima narodnih plesova (usp. npr. Ivančan 1986:88) – plesni se parovi međusobno uhvate kao npr. u *valceru*, *tangu* i sličnim plesovima.

3. Pokreti nogu i ruku

- Koreografska crta. Pod na kojem plesači izvode plesne korake.
- Težina tijela na desnoj nozi.
- Težina tijela na lijevoj nozi.
- Dva titraja na desnoj nozi.
- Na desnu se nogu ne prenosi težina tijela iako se njome pravi pokret, gesta, npr. privlačenje noge i slično.
- Udarac o pod cijelim stopalom desne noge.
- Udarac o pod petom desne noge.
- Desna je noga na prstima, na prednjem dijelu stopala.
- Desna noga poklekne u koljenu.
- Desna, slobodna noga je dijagonalno prekrížena naprijed.
- Desna, slobodna noga je ispružena naprijed.
- Desna, slobodna noga je ispružena naprijed, savijena u koljenu.
- Skok i doskok desnom nogom.
- Desna, slobodna noga se zabaci unatrag, savijena u koljenu za 90 stupnjeva.
- Desna je noga na prstima, na prednjem dijelu stopala, a zatim se spusti na čitavo stopalo.
- Desna se noga sa stopala diže na prste, na prednji dio stopala.
- Desna je noga na prstima, na prednjem dijelu stopala, zatim se spusti na petu, a potom se opet digne na prste, na prednji dio stopala.

Oznake za pokrete ruku zapisuju se identično kao i za noge. Za desnu je ruku vrat note okrenut nagore, a za lijevu ruku nadolje. Uz osnovni se zapis dodaju i oznake za smjer kretanja ruku te ostale oznake za skraćeno, produženo, naglašeno, i tomu slično.

4. Smjer kretanja u prostoru

	U mjestu.
	Naprijed.
	Natrag.
	Bočno lijevo.
	Bočno desno.
	Kružno u smjeru kretanja kazaljke na satu.
	Kružno u smjeru suprotnom od kretanja kazaljke na satu.
	Okret u smjeru kretanja kazaljke na satu određen stupnjem, npr. za 45, 90, 180 ili 360 stupnjeva.
	Okret u smjeru suprotnom od kretanja kazaljke na satu određen stupnjem, npr. za 45, 90, 180 ili 360 stupnjeva.
	Okret plesnog para u smjeru kretanja kazaljke na satu.
	Okret plesnog para u suprotnom smjeru od kretanja kazaljke na satu.
	Poludesno naprijed.
	Polulijevo naprijed.
	Poludesno natrag.
	Polulijevo natrag.

5. Ostali znakovi

	Ponavljanje plesa u cijelosti		Jednako
	Ponavljanje plesa u cijelosti, no u suprotnom smjeru i suprotnom nogom.		Približno
	Skraćeno		Proizvoljno
	Produženo		Beskonačno

Tri koraka iz Sv. Klare prema plesnom zapisu plesogramom Branka Kostelca (Kostelac [u tisku]):

The image displays a musical score and its corresponding plesogram for the dance "Tri koraka".

Musical Score: The score is written on a single staff in 2/4 time with a tempo of 112. The lyrics are: "Tri koraka sim, tri koraka tam, okreni se, obrni se ak' se imaš kam'."

Plesogram: The plesogram consists of two columns of notes on a five-line staff, with arrows indicating the direction of movement. The first column shows a sequence of notes with arrows pointing up, down, and up. The second column shows a sequence of notes with arrows pointing down, up, and down. The plesogram is divided into two sections by a vertical line. The first section is labeled with "45°" and "90°" angles, and the second section is labeled with "45°" and "360°" angles. The plesogram is enclosed in a rectangular box with a circular diagram at the bottom left and a circular diagram at the bottom right.

Poljka iz Brezovice prema plesnom zapisu plesogramom i kinetogramom
Branka Kostelca (Kostelac [u tisku]):

The image displays three vertical musical notations for a piece of music. On the left is a standard musical score in treble clef with a tempo marking of $\text{♩} = 120$. The middle notation is a plesogram, consisting of two parallel staves with notes and stems, and a box at the bottom containing two symbols: a tilde (~) and a stylized figure. The right notation is a kinetogram, featuring a grid of notes and stems with various symbols (circles, triangles, crosses) and a dashed line indicating a sequence. Below the kinetogram is a diagram of a dance floor with a central circle and surrounding rectangular areas, with arrows indicating movement directions. At the bottom center, there are several symbols including a tilde (~), a circle with a dot, and a circle with a vertical line.

Milica iz Ježdovca prema plesnom zapisu plesogramom i kinetogramom
Branka Kostelca (Kostelac [u tisku]):

$d = 58$

Mi-li-ca-je ve-će-ra-la i na so-kak is-tr-ča-la. Mi-li-ce je-di-ni-ce.

The image displays a musical score for a song, with the lyrics: "Mi-li-ca-je ve-će-ra-la i na so-kak is-tr-ča-la. Mi-li-ce je-di-ni-ce." The score is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat. The tempo is marked as $d = 58$. Below the musical staff, there are two columns of dance notation. The first column is labeled 'Var.' and contains a diagram of a circle with dots and lines, and a smaller diagram below it. The second column is labeled 'Plesogram' and shows three 360-degree rotations of a circle with dots and lines. The third column is labeled 'Kinetogram' and shows two columns of dance steps, each with a series of symbols (X, Y, Z) and arrows indicating movement. The dance notation is organized into two main sections, A and B, with arrows indicating the flow between them.

Drmeš iz Brezovice prema plesnom zapisu plesogramom i kinetogramom
Branka Kostelca (Kostelac [u tisku]):

The image displays a musical score and its corresponding dance notation for the piece "Drmeš iz Brezovice".

Musical Score: The score is written on a single staff in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked as $\text{♩} = 168$. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and dynamic markings such as *pp* and *ppp*. A box labeled 'A' is placed at the beginning of the score.

Dance Notation: The dance notation is presented in two columns. The left column is labeled "M+Ž" and features a circular diagram with 16 positions, each containing a letter (A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P). Below this diagram is a series of rhythmic patterns represented by vertical lines with flags, some containing 'x' or 'y' marks. The right column is a vertical kinetogram showing the movement of the feet, with 'x' and 'y' marks indicating specific steps or foot positions. A dashed horizontal line is drawn across the kinetogram. A box labeled 'A' is also present at the top right of the kinetogram.

$\text{♩} = 168$

M+Ž

A1

A1

A1

~ ?

⊗

$\text{♩} = 168$

The musical score is presented in a vertical orientation. At the top left, the tempo is indicated as $\text{♩} = 168$. The score consists of three main parts:

- Vocal Line:** A single staff with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). It features a main melody with two endings, labeled '1.' and '2.'. A section marker 'C' is placed above the first ending.
- Guitar Accompaniment:** A single staff with a treble clef and a key signature of two sharps. It contains a rhythmic accompaniment. A section marker 'B' is placed above the first measure, and another 'B' is placed above the second ending. A label 'M+Ž' is positioned below the staff.
- Plesogram (Dance Notation):** Located at the bottom, it is a complex diagram. It includes a circular diagram with 12 positions (6 on the left, 6 on the right) and a central circle containing a tilde symbol (~). Below this are several columns of symbols, including 'x', 'y', and 'z', which represent dance steps. A section marker 'C' is placed above the right side of the plesogram.

NAVEDENA LITERATURA

- Hercigonja, Nikola. 1938-1940. *Hrvatske narodne popijevke*, sv. 2. Rukopis u Institutu za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, IEF rkp 171N.
- Ivančan, Ivan. 1963. *Istarski narodni plesovi*. Zagreb: Institut za narodnu umjetnost.
- Ivančan, Ivan. 1986. *Narodni plesni običaji Banije i Pounja*. Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske.
- Ivančan, Ivan i Ivo Gattin. 1951. "Posavski ples dućec". *Kulturni radnik* 4/5:272-280.
- Knust, Albrecht. 1979. *Dictionary of Kinetography Laban (Labanotation)*. Sv. 1: *Text*; sv. 2: *Examples*. Estover: Macdonald and Evans.
- Kostelac, Branko. 1989. *Dopuna plesnog pisma dr. Vinka Žganca*. Rukopis u Institutu za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, IEF rkp 1395.
- Kostelac, Branko [u tisku]. *Narodni plesovi i pjesme Zagrebačkog prigorja i Polja*. Zagreb: Hrvatski sabor kulture.
- Kuhač, Franjo Š. 1880. *Južno-slovenske narodne popievke*, knj. 3. Zagreb: [Vlastita naklada].
- Kuhač, Franjo Š. 1941. *Južno-slovenske narodne popijevke*, knj. 5. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Neubauer, Henrik. 1958. "Osnovi kinetografije i njena primjena u folkloristici". U *Rad Kongresa folklorista Jugoslavije na Bjelašnici 1955. i u Puli 1952*. Vinko Žganec, ur. Zagreb: Savez udruženja folklorista Jugoslavije, 61-78.
- Sremac, Stjepan. 1984. "Franjo Š. Kuhač zapisivač narodnih plesova". U *Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u povodu 150. obljetnice rođenja Franje Ksavera Kuhača (1834-1911)*. Jerko Bezić, ur. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti - Muzikološki zavod Muzičke akademije, 201-216.
- Škreblin, Vladimir. 1950. "Koreografija turopoljskih narodnih plesova". *Kulturni radnik* 3/11-12:544-556. [Autor naveden kao Vlado Škreblin].
- Žganec, Vinko. 1950. *Narodne popijevke Hrvatskog Zagorja: Napjevi*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Žganec, Vinko. 1958. "Moj sistem koreografije narodnih plesova". U *Rad Kongresa folklorista Jugoslavije na Bjelašnici 1955. i u Puli 1952*. Vinko Žganec, ur. Zagreb: Savez udruženja folklorista Jugoslavije, 45-48.
- Žganec, Vinko. 1979. *Hrvatske pučke popjevke iz Zeline i okolice*. Zelina: SIZ kulture i informiranja.

**DANCEGRAPH:
A WAY OF COHERENT RECORDING
OF CROATIAN FOLK DANCES**

SUMMARY

Here, Franjo Kuhač was the first to record folk dances in textual form, and Nikola Hercigonja and Vinko Žganec were the first to record them by using elements of music notation system. Vladimir Škreblin has invented his own way of recording by using descriptive sketches, and Ivan Ivančan has developed a dance noting system that includes dance script by Žganec, kinetography by Laban and textual description. Given its simplicity, the fact that it can be noted down very quickly, as well as its readability, Žganec's dance script has proved better than any other way of recording folk dances in our domestic practice, and thus served as a basis for creation of dancegraph (*plesogram*). Since there has been need for numerous additional signs in Žganec's script, Branko Kostelac has created them following Žganec's original idea, but also took some signs from Laban's kinetography. Dancegraph contains five groups of signs that follow the music sheets, and a sign for a choreographic forms, mutual holding of dancers, leg and arm movements, the direction of movement in space and additional signs. This all encompasses the entirety of the dance structure. The dancegraph is practical for all kinds of usage, and, together with contemporary video films, it is a sufficient ground for understanding and teaching of dance.

Keywords: recording of folk dances, dancegraph (*plesogram*), Croatia